

B Y L A A G

CHEMIE-SILLABI (AS EERSTE KEUSEVAK) VIR
DIE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS VIR GYMNA=
SIEN, REALSCHULEN, GRUND- EN HAUPTSCHULEN
ASOOK BERUFLICHE SCHULEN (vertaal uit Duits)

I. CHEMIE-SILLABUS VIR DIE OPLEIDING VAN GYM= NASIUM-ONDERWYSERS (EERSTE KEUSEVAK)¹⁾

* EERSTE DEEL VAN DIE KURSUS

1. Twee semesters Chemie prakties (20 uur per week) waarin die basiese beginsels van Anorganiese, Organiese en Fisiese Chemie te bestudeer is. Ongeveer die helfte van die tyd word vir Anorganiese Chemie en die ander helfte vir Organiese en Fisiese Chemie saam gebruik.
2. 'n Fisikakursus (vier periodes per week) wat toegespits is op die onderrig van Chemie.
3. Wiskunde vir natuurwetenskaplikes met oefeninge (in totaal vyf periodes per week waarvan twee periodes oefeninge behels).

1) SEKRETARIAT DER KMK (BRD). *Das Bildungswesen in der Bundesrepublik Deutschland*, 1977, Anlage 16, pp. 5-6.

* TWEEDE DEEL VAN DIE KURSUS

4. 'n Kursus (12 periodes per week) waarvan ten minste vier periodes ofeninge in voordrag met demonstrasies uit die Anorganiese, Organiese en Fisiese Chemie is.
5. Deelname aan besigtinge van chemiese en tegniese nywerhede.
6. Deelname aan 'n praktiese kursus waarin 'n sekere projek behandel word (minstens 16 periodes per week) in die laaste studiejaar, wanneer die eksamen in Chemie afgelê sal word.

II. VEREISTES

1. Verdiepte kennis van die Anorganiese, Organiese en Fisiese Chemie met besondere inagneming van die deel van die onderwerpe wat in die tweede deel van die kursus aangebied is, waarby klem gelê word op die algemene wette en verbande.
2. Kennis en die kundigheid om die kennis toe te pas in die praktyk en kennis van die basiese chemies-tegniese metodes. Insig in die betekenis van chemiese prosesse in die natuur. Insig in die ontwikkeling van 'n paar basiese probleme in die Chemie.

III. METODE VAN AFLEGGING VAN MONDELINGE EKSA= MEN

1. Indien Chemie die eerste vak is, word die kandidaat in al die drie dele van Chemie (Anorganies, Organies en Fisiese Chemie) ge-eksamineer. Indien Chemie die tweede vak is, kies die kandidaat self twee van hierdie onderafdelings van Chemie. In die derde afdeling benodig hy slegs 'n sertifikaat van toe= reikende opleiding.
2. As die kandidaat hom aanmeld vir die ek= samen kan hy uit die sillabus wat die Universiteit aan hom verskaf vir elk van die drie dele van Chemie (Anorganies, Organies en Fisiese Chemie) 'n spesialis= ringsgebied uitsoek. Hierdie spesiali= seringsgebied sal by die eksaminering in ag geneem word.

IV. DIE STAATSEKSAMEN

Die tema vir die staatseksamen kan in oorleg met die instansie van die Staat wat verantwoor= delik is vir die eksaminering uit enige deel van die Chemie geneem word.

V. EKSAMEN (PROEFWERK ONDER STRENG TOESIG)

Daar word vereis dat 'n nie-eksperimentele eksamen van vyf uur afgelê word. Dit sal 'n groot aantal vrae insluit wat klem lê op insig op die gebied van Anorganiese, Organiese en Fisiese Chemie. Daar kan ook 'n onderwerp uit die drie dele gevra word, wat dan meer in besonderhede bewerk sal word.

2. CHEMIE-SILLABUS VIR DIE OPLEIDING VAN
REALSCHUL-ONDERWYSERS (EERSTE KEUSEVAK)²⁾

(Uittreksel uit die bepalings vir die opleiding en eksaminering van onderwysers vir *Realschulen* in BADEN-WÜRTTEMBERG van 30 Augustus 1971.)

I. VOORWAARDES

Deelname aan sowel 'n anorganiese as 'n organiese Chemiepraktikum met oefeninge in kwalitatiewe en kwantitatiewe analise en voorbereidende oefeninge. Deelname aan 'n demonstrasiekursus vir uitvoering van skool eksperimente. Deelname aan 'n Fisikapraktikum. Deelname aan een praktikum in Fisiese Chemie of Biochemie. Deelname aan die inleiding in probleme van die vakdidaktiek.

2) SEKRETARIAT DER KMK (BRD), *op. cit.*, Anlage 16, pp. 16-17.

II. WETENSKAPLIKE VEREISTES

1. 'n Grondige kennis van die basiese feite van die Algemene Chemie, van die Anorganiese en die Organiese Chemie sowel as van die basiese beginsels van Fisiese Chemie en Biochemie.
2. Vertroudheid met die belangrikste werksmetodes en denkwyses in die Chemie.
3. 'n Kort oorsig oor die basiese probleme van die vakdidaktiek.

III. DIE EKSAMEN (ONDER STRENG TOESIG)

In die skriftelike eksamen word drie vrae gestel, waarvan een beantwoord moet word.

Die eksamentyd is vier uur.

IV. MONDELINGE EKSAMEN

Die eksamentyd is ongeveer 'n halfuur.

3. CHEMIE-SILLUBUS VIR DIE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS VIR DIE GRUND- EN HAUPTSCHULEN³⁾

(Uittreksel uit die eksamenregulasies vir die onderwysberoep aan GRUND- EN HAUPTSCHULEN IN

3) SEKRETARIAT DER KMK (BRD), *op. cit.*, Anlage 16, pp. 24-25.

I. VOORWAARDES

Deelname aan ten minste twee Chemiepraktika en een oefening vir gevorderdes. As Biologie of Fisika nie bestudeer word nie, moet die deelname aan een Biologie- of Fisikapraktikum dokumentêr gestaaf word.

II. WETENSKAPLIKE VEREISTES

* KEUSEVAK

1. 'n Deeglike kennis van die stand van sake en probleme van die Anorganiese en Organiese Chemie en Biochemie wat vir die praktiese lewe van betekenis is.
2. Kennis van die basiese probleme van die Algemene, Analitiese en Fisiese Chemie.
3. 'n Verdiepte kennis vir elk van die deelgebiede van Chemie onder punte 1 en 2 genoem.
4. Insig in die verhouding met die aanverwante wetenskappe, in besonder Biologie en Fisika, sowel as die

betekenis van die moderne Chemie
as een van die basisse vir ons
tegniese era.

5. Kennis van die klassieke sowel as
ervaring in die gebruike van moderne
kwalitatiewe, kwantitatiewe en
voorbereidende metodes en in die
interpretasie van die resultate op
uitgesoekte voorbeelde.
6. Die vermoë om metodies goeddeurda-
te beplanning te kan doen, tegnies
betroubare uitvoering en sinvolle
interpretasie van eksperimente te
kan doen.
7. Vertroudheid met die in die *Haupt-
schule* gebruikte chemikalieë en
apparate asook kennis van die oor-
eenkomstige veiligheidsmaatreëls
en optredes by ongelukke.

* BYVAK (NEWEVAK)

1. Kennis van die belangrikste stand
van sake en probleme van die Anor-
ganiese en Organiese Chemie wat vir
die praktiese lewe van betekenis
is en onderrigonderwerpe aan
Hauptschule kan wees.

2. Indien Fisika 'n keusevak is, is 'n basiese kennis in die Algemene of Fisiese Chemie noodsaaklik. Indien Biologie egter die keusevak is, moet die ooreenkomstige kennis in Biochemie dokumentêr gestaaft word.
3. Verdieping in elk van die deelgebiede van Chemie (onder punte 1 en 2 genoem).
4. Bewys van die vermoë om eksperimente uit te voer en sinvolle interpretasies te maak.
5. Vertroudheid met die chemikalieë en apparaat wat op *Hauptschulen* gebruik word sowel as kennis van veiligheidsmaatreëls en optrede by ongelukke.

4. CHEMIE-SILLABUS VIR DIE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS VIR DIE BEROEPS- EN BEROEPSGERIGTE SKOLE (*BERUFLICHE SCHULEN*)⁴⁾

(Uittreksel uit die bepalings vir die eerste staatseksamen vir die onderwysberoep aan beroepsgerigte skole (*HANDELSLEHRER*) van HAMBURG, 31 Julie 1973.)

4) SEKRETARIAT DER KMK (BRD), *op. cit.*, Anlage 16, pp. 29-30.

I. TOELATINGSVEREISTES

1. Deelname aan 'n inleidende kursus in Algemene, in Anorganiese of in Organiese Chemie met inagneming van biochemiese, fisiese en tegnologiese uitgangspunte.
2. Deelname aan 'n inleidende kursus wat die Chemie van artikels uit die alledaagse lewe behandel.
3. Suksesvolle deelname aan 'n Anorganiese Chemie- en 'n Organiese Chemie-praktikum vir beginners asook een kursus oor Chemie-skooleksperimente.
4. Suksesvolle deelname aan 'n gevorderde kursus van twee van die volgende gebiede: Algemene Chemie, Anorganiese Chemie, Organiese Chemie, die Chemie van artikels uit die alledaagse lewe.
5. Deelname aan 'n chemies-tegnologie-ekskursie

II. EKSAMENVEREISTES

1. Kennis van die basiese beginsels van die Algemene, die Anorganiese en die Organiese Chemie;

vertroudheid met die chemiese samestelling, die chemiese eienskappe en reaksies van belangrike verbindings en verbindingsklasse.

2. 'n Oorsig oor die belangrike wette en teorieë van Chemie en die gebied waarin hulle geld, oor belangrike eksperimentele metodes van chemiese navorsing asook oor belangrike tegniese prosesse en hulle chemiese en fisiese toepassing.
3. 'n Oorsig oor verskeie alledaagse materiale onder die natuurwetenskaplike en nywerheids-ekonomiese uitgangspunte en hulle toepassing.
4. 'n Diepere kennis in twee onderafdelings van die in I 4 genoemde gebiede volgens die keuse van die aansoeker.
5. Kennis van belangrike resultate van die Chemie, hulle uitwerking op die omgewing, hulle betrekking tot die Biologie, hulle toepassing in die tegniek en hulle betekenis vir bestaansekerheid.

III. WERK ONDER TOESIG

Daar word drie verskillende take gestel waaruit die student een kan kies.
Werktyd: vyf uur.

S A M E V A T T I N G

Hierdie verhandeling is 'n poging tot die aanbieding van 'n geheeloorsig van die Wes-Duitse onderwysstelsel en dit mag van waarde wees vir Suid-Afrikaners wat nie vertrouwd is met die ingewikkeldhede van die Wes-Duitse onderwysstelsel (en veral die skolestelsel) nie. By die literatuurstudie is daar sover moontlik van primêre bronne gebruik gemaak waar dit oor die Wes-Duitse onderwysstelsel as sodanig handel.

Wes-Duitsland is na die Tweede Wêreldoorlog in vier sones, wat onder toesig van die vier oorwinnaars geplaas is, verdeel. Die oorlog het gevolglik tot die skeiding in Wes- en Oos-Duitsland gelei. Eers vier jaar later, op 25 Mei 1949, het die Bondsrepubliek van Wes-Duitsland tot stand gekom. Die BRD bestaan uit elf *Länder* met Bonn as hoofstad. Die na-oorlogse onderwyswetgewing is in 'n groot mate aan die individuele *Länder* self oorgelaat. Wes-Duitsland word denominasioneel hoofsaaklik tussen die Rooms-Katolieke en Evangeliese Kerke verdeel. Dié twee kerkgroepe beïnvloed ook die onderwyswetgewing, -beplanning en -uitvoering in 'n groot mate. Dit blyk veral uit die aanbieding van Godsdiensonderlig wat van *Land* tot *Land* verskil.

In hoofstuk 3 word die onderwysontwikkeling in Wes-Duitsland gedurende die tydperk vanaf die Middeleeue

tot die sewentigerjare van die huidige eeu behandel. Die ontstaan van die Wes-Duitse onderwysstelsel kan teruggevoer word na die stigting van kerklike inrigtings gedurende die Middeleeue. Die *Gymnasium* het in die tyd van die Humanisme ontstaan en gedurende die Hervorming het die *Volksschule* sy beslag gekry. Gedurende die 17de en 18de eeue is die beginsel van algemene skoolplig ingevoer. Die Realisme het die aandag op vakke met "praktiese lewenswaarde" gevestig. Die 18de eeu word beskou as die begin van die sogenaamde moderne opvoeding. Die Duitse staat het volle beheer oor die onderwys verkry. Ten spyte daarvan dat daar gepleit is vir universele onderwys vir alle Duitse kinders ten einde alle klassieke-dinge af te breek, het 'n tweeledige skolestelsel ontwikkel, naamlik een vir akademiese en die ander vir beroepsgerigte opleiding en onderwys. Die akademies-gerigte *Gymnasium* het in hierdie bestel die meeste aandag geniet. Gedurende die Nazi-tydperk (vanaf 1933 tot 1945) is die onderwys ingespan in Hitler se strewe om Duitse nasionalisme te laat herontwaak. Daar was vir die eerste keer sentrale (federale) beheer oor die onderwys. Die onderwysers was amptenare van die Ryk. Tydens die Tweede Wêreldoorlog (1939-1945) is Duitsland in puin gelê. Vir die spoedige heropbou van 'n funksionerende onderwysstelsel is die onderwysbeheer in die Westelike sones (die oostelike sone het die DDR geword) na elk van die elf *Länder* gedesentraliseer. Die *Kultusministerkonferenz* het tot stand gekom. In 1955 het die *Düsseldorfer Abkommen* (ooreenkoms) insake die

standaardisering van die skolestelsel plaasgevind. In 1959 het die *Deutscher Ausschuss* (onderwyskomitee van die KMK) die *Rahmenplan* gepubliseer. Die *Deutscher Ausschuss* is in 1965 deur die *Deutscher Bildungsrat* (onderwysraad) wat tans nog bestaan, vervang. Die *Bund-Länder-Kommission* (1970) het in 1973 die *Bildungsgesamtplan*, wat 'n omvattende plan vir die onderwys was, gepubliseer.

Daar word in hoofstuk 4 ingegaan op die grondmotiewe wat 'n invloed op die samestelling van die huidige Wes-Duitse onderwysstelsel gehad het. Ten einde die motief van die Wes-Duitse onderwysstelsel beter te kan verstaan was dit nodig om eers aandag te skenk aan die struktuur van die onderwysstelsel asook aan die interne verband tussen die onderwysstelsel, die gemeenskap en die kultuur waarvoor die onderwysstelsel bedoel is. Daar is vervolgens ook aandag gegee aan die onderwysstelsel as kultureel-opvoedkundige sowel as sosiale vervlegtingstruktuur binne 'n bepaalde staatsgebied onder leiding van 'n religieuse grondmotief of -motiewe. Die begrippe *nasie* en *nasionaal* is in die Wes-Duitse konteks bespreek. Hierdie hoofstuk sou onvolledig gewees het sonder die bestudering van die onderwysbeleid wat die Geallieerdes (1945-1949) in Wes-Duitsland gevolg het en die invloed van hierdie beleid op die Wes-Duitse onderwysstelsel. Die gevolgtrekking is gemaak dat dit skyn of die onderwysbeleid wat deur die Geallieerdes gevolg is geen ernstige veranderinge in die tradisionele Duitse skolepatroon teweeggebring het

nie. Die Duitsers het self, met die goedkeuring van die besettingsmagte, oor die onderwysbeleid beslis.

Die aandaag word in hoofstuk 5 veral op die beheer en finansiering van die onderwys in die BRD toegespits. Met 'n demokratiese benadering ten opsigte van beheer oor die onderwys het Wes-Duitsland gepoog om die regte van die *Länder* oor hulle eie onderwys=aangeleenthede te beskerm, terwyl die individuele *Länder* op hulle beurt probeer het om deur middel van die KMK kompromieë tussen die administrasie van die onderskeie state tot die voordeel van die algemene volkskultuur te bereik. Die Bondsregering is beslis in sy standpunt dat onderwysbeleidsake, -hervormings en -finansiering deur die *Bund*, die *Länder* en die *Gemeinden* (plaaslike besture) *gesamentlik* beplan moet word. Daar word nie na algehele eenvormigheid van die onderwys dwarsdeur die Bondsrepubliek gestrewe nie, maar eerder na gelykwaardigheid gebaseer op 'n gesentraliseerde *Land*-stelsel. Die *Länder* en *Gemeinden* (munisipaliteite) dra die hooflas van die onderwysuitgawes, terwyl die *Land* vir die besoldiging van die onderwysers (wat staatsamptenare is) verantwoordelik gehou word. Die *Land* self is ook vir die finansiering van die universiteite verantwoordelik.

Die Wes-Duitse skolestelsel (resp. skolestruktuur of skole-organisasie) word in hoofstuk 6 breedvoerig bespreek. Daar is ten eerste gelet op die toesig=houding oor en administrasie van die onderwys waarna 'n bespreking van die patroon van die skolestelsel

volg. Die rol wat privaatskole speel en die probleme rondom die onderwys vir die kinders van die gasarbeiders is vervolgens behandel. Die inrigtings vir algemeen-vormende onderwys en dié vir beroeps- en beroepsgerigte onderwys is afsonderlik beskryf. Sedert die verskyning van die *Bildungsgesamtplan* (1973) word die skolestelsel in 'n toenemende mate volgens skoolfases ingedeel en nie meer volgens skooltipes nie. Die huidige skoolfases en skooltipes kan soos volg opgesom word:

* Die pre-primêre fase sluit die *Kindergartens* vir nie-skoolpligtige kinders onder die ouderdom van ses jaar en die *Schulkindergarten* vir skoolpligtiges wat nog nie skoolgereed is nie, in. Daar word voorsiening gemaak om alle vyfjarige teen 1985 by die formele skoolonderwys te betrek.

* Die *Grundschule* vorm die verpligte gemeenskaplike primêre skoolfase. Dit moet besoek word vanaf die sesde lewensjaar wanneer skoolplig begin. Hierdie fase duur in die reël vier jaar lank. Daar vind geen spesialisering plaas nie en die leerlinge word heterogeen in die verskillende jaarklasse gegroepeer om aan almal gelyke onderwysgeleenthede te verseker.

* Die nuwe oriënteringsfase van twee jaar (klasse 5 en 6) vorm deel van die sekondêre skool en dien as waarnemingstydperk ten einde elke individuele kind die geleentheid te bied om 'n geskikte

skoolloopbaankeuse te maak.

* Die *Sekundarstufe I* (junior sekondêre fase) sluit klasse 5 of 7 tot 10 van die sekondêre skoolfase in. Dit val nog binne die grense van skoolplig en sluit tans algemeen-vormende sowel as beroepsgerigte skole in. Verskillende vak- en studierigtings word in hierdie skoolfase aangebied. Na die tiende skooljaar volg 'n kwalifiserende eindeksamen, naamlik die *Sekundarabschluss I*.

* Die *Sekundarstufe II* (senior sekondêre fase) behels die elfde tot en met die dertiende skooljaar en bied algemeen-vormende sowel as beroepsgerigte studierigtings aan. Gedifferensieerde onderwys word aangebied. Die nuwe *Sekundarabschluss II* sluit beroepskwalifiserende eindeksamens, die algemene universiteitstoelatingseksamens (*allgemeine Hochschulreife*) sowel as toelatingseksamens vir 'n spesiale vakgerigte tersiêre inrigting (*Fachhochschulreife*) in.

Daar word tans baie aandag aan die onderwysmoontlikhede vir volwassenes gegee. Tersiêre studie word in die BRD òf met 'n staatseksamen òf met 'n universiteitseksamen afgesluit. Die huidige beleid van die Bondsregering dui daarop dat daar 'n nuwe bedeling in die universiteitswese aan die kom is. Uitbreiding oor die hele linie van tersiêre onderwys word verwag.

Die oorgangstoestand in die skolestelselstruktuur het 'n beslissende invloed op die onderwysersopleiding wat gedeeltelik nog volgens skooltipes en gedeeltelik reeds volgens skoolfasies (-vlakke) geskied. Die opleiding van onderwysers volgens skoolfasies het daartoe meegewerk om die vroeëre statusverskille tussen onderwysers van die verskillende skooltipes uit die weg te ruim. Onderwysersopleiding word volledig in hoofstuk 7 bespreek.

Die *Bildungsgesamtplan* waarop die huidige onderwys hervormings gebaseer is, was 'n daadwerklike poging van die BLK om die onderwys te moderniseer en landwyd meer eenvormigheid te bewerkstellig. Dit sal in die komende jare duidelik word of hierdie omvattende onderwysplan vir die Wes-Duitse onderwys dieselfde betekenis het as wat die *Education Act* (1944) vir die onderwys in Engeland gehad het.

A B S T R A C T

This dissertation presents a complete survey of the West German education system which should be of value to those South Africans not conversant with the intricacies of the West German education system (and particularly their school system). In the survey of literature primary sources were used where possible in dealing with the West German education system as such.

Following the Second World War West Germany was divided into four zones supervised by the victorious nations. The war led to the division of Germany into the eastern and the western zones. It was only four years later, on May 25, 1949, that the *Bundesrepublik* was established in West Germany. The BRD consists of eleven *Länder* with Bonn as the capital. Post-war education legislation has been left to the individual *Länder* to a large extent. Denominationally West Germany is divided mostly between Roman Catholic and the Evangelical churches. These two groups also to a large extent influence education legislation, planning and execution. This emerges especially from the pattern of Scriptural instruction which differs from *Land* to *Land*.

Chapter 3 deals with the development of education in West Germany in the period stretching from the

Middle Ages to the seventies of the present century. The origin of the West German education system can be traced to the establishment of ecclesiastical institutions during the Middle Ages. The *Gymnasium* originated in the Humanist period and during the Reformation the *Volksschule* came into being. In the course of the seventeenth and eighteenth centuries the principle of general compulsory education was established. The movement of Realism directed attention to subjects with "practical value for living". The eighteenth century is regarded as the starting point for the so-called modern education. The German state obtained full control over the teaching profession. In spite of the fact that a plea was made for universal education for all German children in order to break down class distinctions, a binary education system developed, viz. for academic and for professional training respectively. The academically inclined *Gymnasium* attracted most attention in this disposition. During the Nazi period (1933-1945) education was allied to Hitler's striving to re-awaken German Nationalism. For the first time control of a federal nature was exerted over educational matters. Teachers were regarded as officials of the *Reich*.

During World War II (1939-1945) Germany was reduced to ruins. In order to establish as quickly as possible a functioning system of education, control of education in the Western zones (the eastern zone became the DDR) was decentralized to each of the eleven *Länder*. The *Kultusministerkonferenz* came

into being. In 1955 the *Düsseldorfer Abkommen* or agreement regarding the standardization of the educational system was reached. In 1959 the *Deutscher Ausschuss* (Teachers' committee of the KMK) published the *Rahmenplan*. The *Deutscher Ausschuss* was replaced in 1965 by the *Deutscher Bildungsrat* (education council) which still exists today. The *Bund-Länder-Kommission* (1970) published, in 1973, the *Bildungsgesamtplan*, a comprehensive plan for education.

In Chapter 4 attention is directed to the fundamental motives which had an influence on the compilation of the present educational system in West Germany. In order to understand the foundation of this system completely, it was also necessary to give some attention first to the structure of the education system as well as to the internal link between the education system, the community and the culture for which this system is intended. Thus the way in which education can be seen as being interlaced into both cultural, educational and social systems within a particular state as shaped by fundamental religious motives was also studied. The concepts *nation* and *national* within the West German context were also discussed. This chapter would also have been incomplete without a study of the educational policy laid down by the Allied forces (1945-1949) in West Germany and of the influence this policy had on the West German education system. The conclusion that was reached is that it would seem as if the policy

followed by the Allies had no real or lasting influence leading to serious changes in the traditional German educational system. Ultimately, the Germans determined their educational policy themselves with the approval of the occupying forces.

Chapter 5 deals mainly with the control and the financing of education in the BRD. In a democratic approach as regards control of education West Germany has attempted to protect the rights of the *Länder* to deal with their own educational processes. In their turn the individual *Länder* try to achieve compromises through the agency of the KMK to the advantage of the general national culture. The central government is adamant in its view that matters of educational policy, reforms and financing should be dealt with by the *Bund*, the *Länder* and the *Gemeinden* (local government) *in concert*. The aim is not to achieve total similarity in educational practice throughout the Republic, but rather an equivalence based on a centralized *Land* system. The *Länder* and *Gemeinden* (municipalities) carry the main burden of educational expenditures, while the *Land* is responsible for paying teachers (who are civil servants). The *Land* is also responsible for the financing of the universities.

Chapter 6 deals in detail with the West German schools system (respectively schools structure or schools organization). In the first place attention is given to control of and administration of educa=

tion, followed by a discussion of the pattern of the schools system. The role of private schools and the problems surrounding education for the children of *Gastarbeiter* were discussed after this. The institutions catering for general education and those catering for professional education were described separately. Since the publication of the *Bildungsgesamtplan* (1973) the schools system is increasingly being divided according to school *phases* and not according to school *types*. The present school phases and school types can be summed up as follows:

* The pre-primary phase includes the *Kindergarten* for children under the age of six years who are not yet of the compulsory age, as well as the *Schulkindergarten* for those children who are of the compulsory age but not yet ready for school. Provision is being made to make formal schooling available for all five-year olds by 1985.

* The *Grundschule* forms the compulsory mutual primary school phase. It is compulsory from the sixth year onwards. This phase usually lasts four years. There is no specialization and pupils are placed heterogeneously in the various groups to ensure equal educational facilities to all.

* The new orientation phase of two years (classes 5 and 6) forms part of the secondary school and serves as a period of observation in order to enable each individual child to make a correct choice

as to his school career.

* The *Sekundarstufe I* (junior secondary phase) includes classes 5 or 7 to 10 of the secondary school. These classes still fall within the area of compulsory schooling and at the moment includes general as well as professionally oriented schools. Various subject and study courses are offered in this phase. After the tenth school year a qualifying examination follows, called the *Sekundarabschluss I*.

* The *Sekundarstufe II* (senior secondary phase) includes the eleventh up to and including the thirteenth school year and also involves general as well as professionally oriented study courses. The new *Sekundarabschluss II* includes professionally qualifying final examinations, the general university entrance examination (*allgemeine Hochschulreife*) as well as entrance examinations for subject-oriented tertiary institutions (*Fachhochschulreife*).

At the moment a great deal of attention is being given to educational opportunities for grown-ups. Tertiary studies in the BRD are concluded either with a state examination or with a university examination. The present policy of the BRD points to the emergence of a new disposition in the organization of the universities. Extensions are expected to be made over the whole front of the tertiary education situation.

The transitional state of the structure of the schools system is having a definite influence on the training of teachers which is being done in part on the basis of school types while also in part already on the basis of school phases. The training of teachers on the principle of school phases has contributed to the elimination of earlier status inequalities between teachers of the different school types. Teacher training is discussed comprehensively in Chapter 7.

The *Bildungsgesamtplan* on which the present reforms are based was a real effort by the BLK to modernize education and to obtain greater uniformity on a country-wide basis. In the years to come it should emerge whether this comprehensive education plan for West German education would have the same meaning and effect for West Germany as the *Education Act* (1944) has had for education in Britain.

G L O S S A R I U M

A

Abendgymnasium: Gymnasium vir deeltydse na-uurse studie.

Abendrealschule: Realschule vir deeltydse na-uurse studie (kyk *Realschule*).

Abitur: skoolleindsertifikaat van die *Gymnasium* wat bepaal of 'n kandidaat gereed is vir tersiêre onderwys.

Abiturient: leerling in die finale studiejaar van die *Gymnasium*-onderrig.

Abschluss: skoolleindsertifikaat wat verskil volgens skooltipe.

Allgemeinbildung/allgemeine Bildung: algemene opvoeding volgens Humboldt-tradisie.

Aufbaugymnasium: aanvullingsvorm van die *Gymnasium*.

Ausbau: uitbreiding.

Ausbildung: opleiding.

ausreichend: voldoende.

Ausschuss: komitee.

Auszeichnung: onderskeiding.

B

befriedigend: bevredigend.

Beobachtungsstufe: waarnemings-/oriënteringsfase.

Beratungslehrer: beroepsvoorligter-onderwyser.

Berufsaufbauschule: aanvullingskool vir 'n beroeps= vakskool.

Berufsbildungsgesetz: Wet op Beroepsonderwys.

Berufsfachschule: een- tot driejarige voltydse beroepsvakskool.

Berufsgrundbildungsjahr: oriënteringsjaar voordat met verdere beroepsonderwys voortgegaan word.

Berufsgrundschule: skool vir die *Berufsgrundbildungsjahr*.

Berufsschule: vakskool vir driejarige deeltydse algemeen-basiese onderwys, gewoonlik gepaardgaande met vakleerlingskap.

Bildungsabstinenz: teësin om opvoeding verder as statutêre minimum voort te sit.

Bildungsbericht: onderwysverslag.

Bildungsgesamtplan: alles-omvattende onderwysplan, gepubliseer in 1973.

Bildungskatastrophe: onderwyskatastrofe.

Bildungsplanung: onderwysbeplanning.

Bildungspolitik: onderwysbeleid.

Bildungsrat: onderwysraad.

BLK: *Bund-Länder-Kommission*.

Bund: Bondsregering.

Bund-Länder-Kommission: Komitee bestaande uit verteenwoordigers van die *Bund* sowel as die *Länder*.

Bundeselternrat: bondsraad van ouerverenigings.

Bundesrat: hoërhuis.

Bundestag: parlement.

BRD: *Bundesrepublik Deutschland* (Wes-Duitse Bondsrepubliek).

C

CDU: *Christlich Demokratische Union* (Christelikedemokratiese party - 'n konserwatiewe party).

CSU: *Christlich Soziale Union* (Christelike Sosiale Unie - Beierse vleuel van die CDU).

D

DDR: *Deutsche Demokratische Republik* (Duitse Demokratiese Republiek) (Oos-Duitsland).

Demokratisierung: demokratisering.

Der Spiegel: weeklikse tydskrif.

Deutscher Bildungsrat: Duitse Onderwysraad.

Deutsche Oberschule: 'n Soort sekondêre skool wat in die twintigerjare tot stand gekom het en later sterk deur die Nazi's begunstig is.

Deutscher Ausschuss: Duitse Onderwyskomitee.

Deutscher Lehrerverein: Duitse Onderwysersvereniging.

Durchlässigkeit: vloeibaarheid; deur middel van 'n wye vakkeuse en verskillende vakrigtings word die moontlikheid van oorskakeling na 'n ander skooltipe vergemaklik.

E

Einheitsschule: komprehensiewe skool, meestal in die DDR in gebruik.

Elementarbereich: primêre vlak.

F

fachgebunden: gebonde aan sekere vakke.

Fachgymnasium: *Gymnasium* met beperkte (tegniese) vakkeuse.

Fachhochschule: Kollege vir Gevorderde Tegniese Onderwys.

Fachoberschule: tweejarige skool vir beroepsgerigte onderwys op gevorderde vlak.

Fachschule: voltydse tegniese kollege.

Fachschulreife: kwalifikasie benodig vir toelating tot sekere beroepskole.

Förderstufe: tweejarige oriënterings- en waarnemingsfase tussen die primêre en sekondêre fase.

G

Ganztagsschule: sekondêre skool op 'n heeldagbasis.

Gastarbeiter: gasarbeider.

gebildet: opgevoed (in die sin van "gekultiveerd").

Gesamthochschule: komprehensiewe universiteit.

Gesamtschule: komprehensiewe sekondêre skool.

Gesetz: wet.

GG: *Grundgesetz* (grondwet).

Grundschule: algemene primêre skool.

gymnasiale Oberstufe: senior sekondêre fase van die *Gymnasium*.

Gymnasium: akademiese sekondêre skool.

H

Hauptschule: 'n nuwe tipe sekondêre skool, ontwikkel uit die boonste klasse van die *Volksschule*, wat algemene sekondêre onderwys tot die negende/tiende klas aanbied.

Hochschule: tersiêre onderwysinrigting (universiteit).

Hochschulrahmengesetz: Wet op Tersiêre Onderwys.

Hochschulreife: universiteitstoelating;

(a) die *allgemeine Hochschulreife* getoets deur volle *Abitur* gee tradisioneel toelating tot enige fakulteit;

(b) die *fachgebundene Hochschulreife* getoets deur *Abitur* op laer vlak gee beperkte toegang tot sekere fakulteite.

J

Jahrgangsklasse: klas van leerlinge wat deurgaans saam onderrig ontvang.

K

Klassenlehrer: klasonderwyser.

KMK: *Kultusministerkonferenz* (Permanente of Staande Konferensie van die Ministers van Onderwys van die verskillende Bondslande).

Kolleg: inrigting vir verdere onderwys met die oog op die verwerwing van *Abitur* op 'n voltydse basis.

L

Land (mv. *Länder*): samestellende "state" van die Bondsrepubliek.

M

Maturitätskatalog: katalogus wat die akademiese vereistes vir universiteitstoelating uiteensit.

Mittelschule: intermediêre skool.

mittlere Reife: intermediêre skoolleindeksamen.

N

Neugestaltung: herorganisering.

numerus clausus: beperkte aantal, hier met betrekking tot die kandidate wat, weens die skaarste aan fasiliteite, toegelaat word tot universiteitsfakulteite en -departemente.

O

Oberrealschule: historiese benaming vir nie-klassieke sekondêre skool.

Oberschule: sekondêre skool.

Oberstufe: senior sekondêre fase.

OECD: Organisasie vir Ekonomiese Samewerking en ontwikkeling ("Organization of Economic Co-operation and Development").

Orientierungsstufe: oriënteringsfase.

P

Pädagogische Hochschule: tersiêre inrigting vir die opleiding van onderwysers.

Primarbereich: primêre skoolvlak.

R

Rahmenplan: algemene onderwysplan vir die hele skolestelsel, gepubliseer deur die *Deutscher Ausschuss* in 1959.

Realgymnasium: historiese benaming vir nie-klassieke sekondêre skool.

Realschule: intermediêre skool, tegnies georiënteerd.

Reifeprüfung: skoolleindsertifikaat.

S

Schülermitverwaltung: leerlingdeelname aan die beheer en administrasie van skoolaangeleenthede.

Schulpflicht: tydperk van verpligte skoolbesoek.

Schulträger: instansie of liggaam gemoeid met die instandhouding van, toesighouding oor en beheer van die skole.

SED: *Sozialistische Einheitspartei Deutschland* (Sosialistiese Unieparty).

Sekundarbereich: sekondêre skoolvlak.

Sekundarstufe: sekondêre skoolfase.

Sonderschule: skool vir besondere (buitengewone) onderwys.

SPD: *Sozialdemokratische Partei Deutschlands*
(Sosiaal-demokratiese party).

Sprechstunde: tydperk wanneer die onderwyser oor leerlinge se vordering of skoolwerk gesprek kan word.

Strukturplan: strukturele plan vir die onderwysstelsel, gepubliseer deur die *Bildungsrat* in 1970.

Studienrat: onderwyser aan 'n *Gymnasium*.

Stufenlehrer: onderwyser wat opleiding vir 'n bepaalde vlak van die skolestelsel ontvang het.

T

technisch: tegnies, tegnologies.

TOD: Transvaalse Onderwysdepartement.

U

UNESCO: *United Nations Educational Scientific and Cultural Organization*.

ungenügend: swak.

V

Vereinbarung: ooreenkoms.

Volksschule: elementêre skool.

W

Wissenschaftsrat: Raad vir Onderwys en Wetenskap.

Z

zweiter Bildungsweg: alternatiewe "weg" tot tersiêre (hoër) onderwys via beroepsopleiding en deeltydse studie.

B R O N N E

1. LITERATUUR

1.1 BOEKE

ANWEILER, O., KUEBART, F., LIEGLE, L., SCHÄFER, H-P.
und SÜSSMUTH, RITA. *Bildungssysteme in Europa*.
Weinheim und Basel, Beltz Verlag, 1976.

BARNARD, S. S. *Vergelykende Opvoedkunde vir onderwys=*
studente. Durban, Butterworth, 1978.

BECKER, H. *Bildungsforschung und Bildungsplanung*.
Frankfurt am Main, Suhrkamp Verlag, 1971.

BEKKER, J. *Aspekte van die organisasie en administra=*
sie van die Transvaalse openbare onderwys. Kaapstad,
HAUM, 1965.

BEREDAY, G. Z. *Comparative method in education*.
New York, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1964.

BESSOTH, R. *Schulverwaltungsreform*. Weinheim und
Basel, Beltz Verlag, 1974.

BOYD, W. *The history of western education*; 2nd ed.
London, A & C Black Ltd., 1928.

BRICKMAN, W. W. ed. *Comparative education*. New York,
Payne Educational Sociology Foundation, Inc., 1956.

BUTTS, R. F. *A cultural history of education*.
New York, McGraw-Hill, 1947.

CILLIERS, D. H. *Onderwysbeleid en -beheer in Suid-Afrika, 1910-1960.* Pretoria, Unisa, 1960.

CORDASCO, F. *A brief history of education.* Totowa, New Jersey, Littlefield, Adam & Co., 1970.

CRAMER, J. F. and BROWNE, G. S. *Contemporary education. A comparative study of national systems;* 2nd ed. New York, Harcourt, Brace & World, Inc., 1965.

DAHRENDORF, R. *Bildung ist Bürgerrecht; Plädoyer für eine aktive Bildungspolitik.* Hamburg, Nannen, 1965.

EILERS, R. *Die nationalsozialistische Schulpolitik.* Köln, Westdeutscher Verlag, 1963.

FIEDLER, R. *Die klassische deutsche Bildungsidee. Ihre soziologischen Wurzeln und pädagogischen Folgen.* Weinheim, Beltz Verlag, 1972.

FLITNER, A. *Brennpunkte gegenwärtiger Pädagogik.* München, R. Piper & Co. Verlag, 1969.

GOOD, H. G. and TELLER, J. D. *A history of western education;* 3rd ed. London, Macmillan, 1969.

GUTEK, G. L. *A history of the western educational experience.* New York, Random House, Inc., 1972.

HANS, N. *Comparative education. A study of educational factors and traditions.* London, Routledge & Kegan Paul Ltd., 1967.

HEARNDEN, A. *Bildungspolitik in der BRD und DDR;* 2. Auflage. Düsseldorf, Pädagogischer Verlag Schwann, 1977.

HEARNDEN, A. *Education, culture and politics in West Germany.* Oxford, Pergamon Press, 1976.

HEARNDEN, A. *Education in the two Germanies*.
Boulder, Colorado, Westview Press, 1976.

HECKEL, H. und SEIPP, P. *Schulrechtskunde*; 5. Auflage.
Neuwied und Darmstadt, Hermann Luchterhand Verlag,
1976.

HELMREICH, E. C. *Religious education in German
Schools*. Cambridge, Harvard University Press, 1959.

HITPASS, J., LAURIEN, HANNA-RENAE und MOCK, R.
Dreigliedriges Schulsystem oder Gesamtschule? Bam-
berg, Bayerische Verlagsanstalt, O. J.

HÖHNE, E. *Der Neuaufbau des Schulwesens nach dem
Bildungsgesamtplan*; 3. Auflage. Bamberg, Bayerische
Verlagsanstalt, 1974.

JASPERS, K. *Wohin treibt die Bundesrepublik?* Mün-
chen, R. Piper & Co. Verlag, 1966.

KANDEL, I. L. *Comparative education*. London, George
G. Harrap & Co., 1933.

KANDEL, I. L. *The new era in education*. Cambridge,
The Riverside Press, 1955.

KANDEL, I. L. *Types of administration*. Melbourne,
Australian Council for Educational Research, 1961.

KING, E. J., MOOR, C. H. and MUNDY, J. A. *Post-
compulsory education: a new analysis in Western
Europe*. London, Sage Publications Ltd., 1974.

KLAFKI, W., RÜCKRIEM, G. M., WOLF, W., FREUDEN-
STEIN, R., BECKMANN, H.-K., LINGENBACH, K.-Ch.,
IBEN, G. und DIEDERICKS, J. *Erziehungswissen-
schaft*; Band I. Frankfurt am Main, Fischer Taschen-
buch Verlag, 1970.

KLAFKI, W., RÜCKRIEM, G. M., WOLF, W., FREUDENSTEIN, R., BECKMANN, H-K., LINGENBACH, K-Ch., IBEN, G. und DIEDERICKS, J. *Erziehungswissenschaft*; Band 3. Frankfurt am Main, Fischer Taschenbuch Verlag, 1971.

KNOLL, J. H. *The German educational system*. Bad Godesberg, Inter Nationes, 1967.

KÖPKE, W. ed. *Berichte aus Deutschland*. Gütersloh, Bertelsmann Verlag, 1965.

KRUGER, J. en KRAUSE, F. J. L. *Kind en Skool*. Potchefstroom, Pro Rege, 1974.

LAWSON, R. F. The English approach to educational reorientation in postwar Germany. In KAZAMIAS, A. M. and EPSTEIN, E. H. ed. *Schools in transition. Essays in comparative education*. Boston, Allyn & Bacon, Inc., 1968.

LUCAS, C. J. *Our western educational heritage*. New York, Macmillan, 1972.

MALLINSON, V. *An introduction to the study of comparative education*; 4th ed. London, Heinemann, 1975.

MAYER, F. *A history of educational thought*; 3rd ed. Columbus, Ohio, Charles Merrill Publishing Co., 1973.

MOEHLMAN, A. H. *School administration*. New York, Appleton-Century-Crofts, 1957.

MOEHLMAN, A.H. and ROUCEK, J. S. *Comparative education*. New York, The Dryden Press, 1925.

MÜLLER, K. V. *Begabung und soziale Schichtung in der hochindustrialisierten Gesellschaft*. Köln, Westdeutscher Verlag, 1956.

NEWCOMBE, N. *Europe at school*. London, Methuen & Co. Ltd., 1977.

PFENNINGER, L. G. *Die Jungen zwischen gestern und morgen*. Locarno (Schweiz), Buchdruckerei - Offset Pedrazzini, 1969.

PICHT, G. *Die deutsche Bildungskatastrophe*. München, OTV, 1965.

POIGNANT, R. *Education and development in Western Europe, the United States and the USSR. A comparative study*. Columbia, Teachers College Press, 1969.

RELLER, T. L. and MORPHET, E. L. ed. *Comparative educational administration*; 2nd printing. Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1964.

ROTH, H-G. *25 Jahre Bildungsreform in der Bundesrepublik*. Bad Heilbrunn/Obb., Verlag Julius Klinkhardt, 1975.

RUPERTI, RUTH M. *Die onderwysstelsel in Suider Afrika*. Pretoria, J. L. van Schaik Bpk., 1974.

RUPERTI, RUTH M. *Praktiese perspektiewe uit die Vergelykende Opvoedkunde*. Pretoria, J. L. van Schaik, Bpk., 1977.

SANDER, T., ROLFF, H-G und WINKLER, G. *Die demokratische Leistungsschule*. Hannover, Herman Schroedel Verlag KG., 1967.

SCHEUERL, H. *Die Gliederung des deutschen Schulwesens*; 2. Auflage. Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1970.

SCHEUERL, H. *Vom Sinn der Hochschulreife*. In HERRLITZ, H. G. ed. *Hochschulreife in Deutschland*. Göttingen, Vandenhoch & Ruprecht, 1968.

SCHORB, A. O. *Bildungsplanung und Bildungspolitik*. Frankfurt am Main, Akademische Verlagsgesellschaft, 1972.

SCHULTZE, W. und FÜHR, C. *Das Schulwesen in der Bundesrepublik Deutschland*; 2. Auflage. Weinheim, Beltz Verlag, 1967.

SHAFFER, SUSANNE M. Germany. In BECK, C. E. ed. *Perspectives on world education*. Dubuque, Iowa, Wm. C. Brown Co. Publishers, 1970.

SIEBERT, H. *Bildungspraxis in Deutschland. BRD und DDR im Vergleich*; 2. Auflage. Düsseldorf, Bertelsmann Universitätsverlag, 1971.

STONE, H. J. S. *Struktuur en motief van die onderwysstelsel*. Bloemfontein, Sacum, 1974.

STONE, H. J. S. *Vergelykende Opvoedkunde (B.Ed.-studiegids 1(OM/1))*. Pretoria, Unisa, 1973.

STRAUSS, H. J. *Christelik-Nasionaal en C.N.O.* Bloemfontein, Sacum, 1969.

VAN LOGGERENBERG, N. T. en JOOSTE, A. C. J. *Verantwoordelike opvoeding*. Bloemfontein, Sentrale Pers, 1970.

VAN WYK, J. H. *Religie, opvoedkunde en opvoeding*. Potchefstroom, Pro Rege, 1973.

1.2 VERHANDELINGE, REFERATE EN DIKTATE

JOOSTE, S. E. *Die gronde waarop sekere onderwysstelsels berus*. Potchefstroom, Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, 1971. (M.Ed.-verhandeling).

MEYER, P. J. *Die nasionale grondbeginsels van die opvoeding en onderwys in Suid-Afrika*. Referaat no. 3(a), Volkskongres vir opvoeding en onderwys, Sept. 1969.

VAN WYK, J. H. *Kosmologie, opvoeding en opvoedkunde*. Potchefstroom, Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, 1974. (Klasdiktaat).

2. REGERINGS- EN ANDER AMPTELIKE OWERHEIDS= PUBLIKASIES

2.1 SUID-AFRIKA (REPUBLIEK)

2.1.1 *Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN)*

* BEUKES, J. H. *Skoolvoorligting in Wes-Duitsland*. (Verslag no. 0-47). Pretoria, RGN, 1976.

* OOSTHUIZEN, J. H. C. *Verslag van die komitee vir gedifferensieerde onderwys en voorligting insake 'n nasionale pre-primêre opvoedingsprogram vir die Republiek en Suidwes-Afrika; deel II*. (Verslag no. 0-2). Pretoria, Craft Pers (Edms.) Bpk., 1971.

* *Verslag van die komitee vir gedifferensieerde onderwys en voorligting insake 'n nasionale onderwysstelsel op primêre en sekondêre skoolvlak met verwysing na skoolvoorligting as gefintegreerde diens van die onderwysstelsel vir die Republiek van Suid-Afrika en Suidwes-Afrika; deel I*. (Verslag no. 0-1). Pretoria, Instituut vir Opvoedkundige Navorsing, 1972.

2.1.2 *Transvaalse Onderwysdepartement (TOD)*

* *Onderwysbulletin*. Jg./vol. XVII, no. 3, September 1973.

- * *Verslag van 'n sending na oorsese lande in verband met die grondwetlike beheer oor die onderwys. Pretoria, April 1965.*
- * *Verslag van 'n sending na oorsese lande in verband met kleuteronderwys. Pretoria, November 1967.*
- * *Verslag van 'n sending na oorsese lande in verband met die opleiding van onderwysers vir die onderrig van die natuurwetenskaplike vakke en wiskunde. Pretoria, Voortrekkerpers Bpk., April 1965.*
- * *Verslag van 'n sending na oorsese lande in verband met vereistes en prosedures van keuring van kandidate vir universiteitstoelating. Pretoria, Voortrekkerpers Bpk., April 1965.*

2.2 WES-DUITSLAND (BRD)

2.2.1 Federale (sentrale) regering

2.2.1.1 BUNDESREGIERUNG (BRD)

- * *Bildungsbericht '70. Die bildungspolitische Konzeption der Bundesregierung. Der Bundesminister für Bildung und Wissenschaft, Bonn, Bonner Universitäts-Buchdruckerei, 1970.*
- * *Deutscher Bundestag. 2. Wahlperiode. Drucksache 2374.*
- * *Empfehlungen und Gutachten des Deutschen Ausschusses; Folge I. Stuttgart, 1955.*
- * *Empfehlungen und Gutachten des Deutschen Ausschusses; Folge III. Stuttgart, 1959.*

- * *Informationen 157. Die Entstehung der Bundesrepublik Deutschland. Wiesbaden, Universum Verlagsanstalt GmbH KG, April 1974.*
- * *SCHAFER, F. Aspects of the Federal System of the Federal Republic of Germany. Sonderdienst 3-75(e), Bonn-Bad Godesberg, Inter Nationes, 1974.*
- * *Statistisches Bundesamt. Statistisches Jahrbuch 1977 für die Bundesrepublik Deutschland. Stuttgart und Mainz, Verlag W. Kohlhammer GmbH, 1977.*

2.2.1.2 *DEUTSCHER BILDUNGSRAT (Empfehlungen der Bildungskommission)*

- * *Bericht '75. Entwicklungen im Bildungswesen; 1. Auflage. Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1975.*
- * *Einrichtung von Schulversuchen mit Gesamtschulen. Bonn, Bundesdruckerei, 1969.*
- * *Strukturplan für das Bildungswesen. Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1973.*
- * *Zur Neugestaltung der Abschlüsse im Sekundar= schulwesen. Bonn, Bundesdruckerei, 1969.*
- * *Zur Reform von Organisation und Verwaltung im Bildungswesen; Teil I. Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1973.*

2.2.2 *Federale regering (Bund) en die Länder*

2.2.2.1 *BUND-LÄNDER-KOMMISSION FÜR BILDUNGSPLANUNG*

* *Bildungsgesamtplan; Band I. 1. Auflage.
Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1973.*

* *Bildungsgesamtplan; Band II. 2. Auflage.
Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1974.*

2.2.2.2 *SEKRETARIAT DER STÄNDIGE KONFERENZ
DER KULTUSMINISTER (KMK) DER LÄNDER
IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND*

* *Das Bildungswesen in der Bundesrepublik -
Kompetenzen, Strukturen, Bildungswege.
Bonn, den 30. September 1977.*

* *Handbuch für die Kultusministerkonferenz.
Bonn, Bundesdruckerei, 1969-1970.*

* *Kulturpolitik der Länder 1963-1964.
Bonn, Bundesdruckerei, 1965.*

* *Kulturpolitik der Länder 1971-1972.
Bonn 33315, Bundesdruckerei, 1973.*

* *Pressemitteilung aus Anlass der 73. Plenar=
sitzung. Berlin, 24/25 September 1959.*

* *Pressemitteilung aus Anlass der 100. Plenar=
sitzung. Berlin, 5/6 März 1964.*

* *Rahmenvereinbarung zur Ordnung des Unterrichts
auf der Oberstufe der Gymnasien. Beschluss
Nr. 175. Bonn, den 29. September 1960.*

2.2.3 *Länderregierungen*

- * BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR UNTERRICHT UND KULTUS. *Schulordnung und Ausführungsbestimmungen für die Gymnasien in Bayern.* München, Seitz und Höfling, 1968.
- * BEHÖRDE FÜR SCHULE, JUGEND UND BERUFSBILDUNG - AMT FÜR SCHULE *Informationen. Sonderausgabe: Schulgesetz der freien und Hansestadt Hamburg.* November 1977.
- * KULTUSMINISTERIUM RHEINLAND-PFALZ. *Landesgesetz über die Schulen in Rheinland-Pfalz.* Pressereferat. Mainz, Hanns Krach Druckerei und Verlag, 1974.

2.2.4 *Diverse amtliche Publikationen*

- * KONFERENZ BEKENNENDER GEMEINSCHAFTEN IN DER EVANGELISCHEN KIRCHEN DEUTSCHLANDS. *Offener Brief an die Kultusministerien der deutschen Bundesländer sowie andere für das Bildungswesen verantwortliche Institutionen, Verbände und Persönlichkeiten.* Berlin, den 20.6.1977.
- * MORKEL, A. Was erwartet die Universität vom Gymnasium? *Mitteilungen*, Alexander von Humboldt-Stiftung, Heft 35, Juli 1978.
- * STIFTERVERBAND FÜR DIE DEUTSCHE WISSENSCHAFT. *Wissenschaft in der Bundesrepublik Deutschland.* Bonn, den 1. Oktober 1978.
- * WEISS, F. J. *Entwicklungstendenzen des Besuchs allgemeinbildender Schulen in den Ländern der BRD.* Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Frankfurt am Main, 1964.

- * WEISS, F. J. *Statistik des Bildungswesen*;
Teil I: Die allgemeinbildenden Schulen.
Jahrbuch für Wissenschaft, Ausbildung und
Schule, WAS 71. Frankfurt am Main, 1971.

2.3 UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION (UNESCO)

- * DEUTSCHE UNESCO-KOMMISSION. *Kulturförderung
und Kulturpflege in der Bundesrepublik Deutsch=
land*. Pullach/München, Verlag Dokumentation
Saur KG, 1974.
- * *Educational reform in the Federal Republic
of Germany: Initiatives and trends*. Report
and documents of a conference held in the
UNESCO Institute for Education, Hamburg,
June 18-21, 1968.
- * *Organisation of pre-primary education*. Publi=
cation no. 230. Geneva, XXIVth International
Conference on Public Education, 1961.
- * *Problems and strategies of educational plan=
ning*. International Institute for Educational
Planning (Belgium), 1965.

2.4 ORGANIZATION OF ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (OECD)

Reviews of national policies of education:
Germany. Paris, 1972.

3. TYDSKRIFTE EN KOERANTE

ANON. Die bayerischen Rektoren sagen Boom für Aka=
demiker voraus. *Die Welt*, Nr. 14, 18. Januar 1977.

ANON. Frühe Erziehung zum mündigen Bürger. *Deutsche Zeitung*, Nr. 12/13, 24. März 1978.

ANON. Gemeine Lumpen, Sauigels - rauswerfen. *Der Spiegel*, Nr. 53, 31. Jahrgang, 26. Dezember 1977.

ANON. Hochschule - Neuer Frack. *Der Spiegel*, Nr. 21, 31. Jahrgang, 16. Mai 1977.

ANON. Sinister, familiar trend in German universities. *The Star*, 15 Febr. 1973.

ANON. So het Duitsland weer opgestaan uit oorlogspuin. *Oggendblad*, 25 Oktober 1973.

ANON. Suid-Afrika verbaas die Duitsers. *Rapport*, 1 April 1974.

BEATTIE, N. Public participation in curriculum change: a West-German example. *Compare*, Vol. 7, no. 1, 1977.

COOMBS, P. H. Integrated educational planning. *Journal of Education*, Nova Scotia, October 1966.

DER SPIEGEL. Nr. 11, 24. Jg., 1970.

DER SPIEGEL. Nr. 18, 24. Jg., 1970.

EBMEYER, K-U. Der lästige Reformer. *Deutsche Zeitung*, Nr. 21, 13. Mei 1977.

ELLRICH, K. Die Entwicklung des Grundschulwesens in der Sowjetischen Besatzungszone seit 1945. *Pädagogik*, 6/1950.

ENGLAND, J. Gasarbeiders skep probleme in Duitsland. *Die Burger*, 29 November 1976.

ENGLAND, J. Gasarbeiders word n las vir Duitsland. *Die Burger*, 20 Maart 1976.

GEIGER, R. European universities: the unfinished revolution. *Comparative Education Review*, vol. 22, No. 2, University of Chicago Press, June 1978.

GLÄSER, L. Die deutsch-sowjetischen Beziehungen auf schulpolitischem und pädagogischem Gebiet in den ersten Nachkriegsjahren. *Vergleichende Pädagogik*, 2/1970.

GÖBEL, H. ed. Education and science in the Federal Republic of Germany. *Bildung und Wissenschaft*, no. 3-78(e). Bonn, Inter Nationes.

HEMBD, H. Mehr Mut zum zweiten Beruf. *Vital*, Heft 4, April 1974.

HÖHLER, G. Störung trotz vielspuriger Bildungsbahn. *Deutsche Zeitung*, Nr. 38, 9. September 1977.

KERSTIENS, L. Die höhere Schule in den Reformplänen der Nachkriegszeit. *Zeitschrift für Pädagogik*, 11/1965.

MEYER, I. Uniale onderwysbeleid met spesiale verwysing na die middelbare onderwysbeleid. Toespraak, TO-kongres. *Onderwysblad*, Mei 1955.

NAUDE, J. A. Indrukke rondom die universiteitswese in Wes-Duitsland. RAU. *Bulletin vir dosente*. Kwartaalblad oor hoër onderwys. Jg. 8, nr. 2, Oktober 1975.

PAUW, J. B. Onderwysbeleid en -beheer. *Onderwysblad*, Mei 1959.

SCHROTENBOER, P. G. Die Christian School in a secular society. *International Reformed Bulletin*, vol. 12, no. 36-37.

THOM, H. B. Universiteite nie net vir bevoorregtes. *Die Burger*, 31 Maart 1972.

“
TRÖSCH, GISELA. Ich diene den Gipsköpfen als
Holzwolle. *Deutsche Zeitung*, Nr. 10, 3. März 1978.

ZEHM, G. Noch eine Hochschulrevolte wird es nicht
geben. *Die Welt*, Nr. 299, 23. Dezember 1976.